

Articles **Jaume Ferrer i Puig**

Trabal: record, enyor i desig

El record, l'enyor i el desig de Catalunya són tres aspectes que experimenta Francesc Trabal durant l'exili i que es converteixen en un corrent subterrani que travessa els vint-i-tres articles aplegats per la professora Maria Campillo a *Els contracops de l'enyorança. Escrits de l'exili* (2011). Són uns textos que es van publicar entre el gener de 1940 i el juny de 1946 a les revistes *Germanor* (18), *Catalunya* (2) i *La Nostra Revista* (3). El record de la pàtria activa el mecanisme de l'enyor, que provoca un neguit existencial, el desig de tornar.

Abans de la guerra, Francesc Trabal havia estat un inquiet activista cultural: fundador del Grup de Sabadell, columnista al *Diari de Sabadell*, impulsor de l'imprescindible Club dels Novel·listes i secretari de la Institució de les Lletres Catalanes. Durant l'exili va exercir un destacat lideratge intel·lectual, ja que era una de les veus més autoritzades i respectades de la literatura catalana.

En els seus textos, el lector hi trobarà l'esperit d'un humanista reflexiu que, malgrat les fiblades de l'enyorança, no defalleix i assenyala el que cal fer en benefici de Catalunya; sobretot, normalitzar la situació dels compatriotes a l'exili, com manifesta a *Els catalans expatriats. Propòsits, deures i mitjans*: "Fes la teva feina i fes-la de la millor manera possible sense perdre la pròpia consciència nacional." Aquesta idea la reprèn a *Els catalans a l'exili. Cadascú a la seva feina*, quan explica que la seva il·lusió en arribar a Santiago va ser l'escriptura: "I fou per poder escriure, per poder escriure en català, que és en defini-

Una imatge caricaturesca de Francesc Trabal feta per Passarell

Els contracops de l'enyorança. Escrits de l'exili

Autor: **Francesc Trabal**

Editorial: **Fundació La Mirada**

tiva la nostra feina i l'arma que tenim i hem de guardar ben esmolada per servir Catalunya [...]" Fer realitat aquest desig era important perquè com ell mateix diu: "Per fer l'Amèrica, era axiomàtic, calia canviar d'ofici." I, alhora, quan algú marxava "cremava tots els records, buidava totes les butxaques".

Records d'abans de la guerra

Trabal mai no va poder fer ni una cosa ni l'altra perquè els records de la Catalunya d'abans de la guerra li eren molt presents, per això va conservar sempre les claus del pis de Barcelona, com explica en un dels seus articles més colpidors, *Les claus. Variacions sobre un tema inútil*, que fa aflorar la malenconia de l'exiliat. Tot i que a Xile hi estava bé, sabia que l'encís era fals: "Em sobren unes claus perquè el miratge sigui una realitat." Els articles *Dolça Catalunya I* i *Dolça Catalunya II*, adreçats a la seva neboda Anna Maria Prat, esdevenen un epíleg final, una porta oberta a l'esperança en el futur, al retorn i una explicació del perquè de l'exiliada.

La crònica de la vida a Xile i el dibuix de les línies de vertebració cultural dels catalans que s'hi instal·len el fan un llibre singular que fixa la personalitat de Francesc Trabal i amplia el testimoni de les seqüeles que va provocar l'exili del 1939 des del punt de vista humà, cultural i polític. L'excel·lent edició de Maria Campillo honora la memòria de Francesc Trabal i il·lustra a la perfecció el concepte que ell tenia de la feina ben feta. És un gran llibre que explora l'ànima humana pels meandres de l'enyorança i el record. *

Novel·la **Jordi Capdevila**

L'amor en temps de guerra

Ara que estem junts

Autor:

Roc Casagran

Editorial: **Columna**

Barcelona, 2012

Pàgines: **172**

Preu: **16,95 euros**

En Tòfol escriu: "Espero que el jove que arreplegui el llibre sàpiga mantenir viva la memòria de tanta gent anònima que va lluitar i va morir per uns ideals, que s'adoni que l'amor ho pot vèncer tot, que sigui conscient de totes les persones que es van sacrificar per ajudar els altres..." Són les paraules que el protagonista del llibre *Ara que estem junts* dirigeix al seu germà bessó, al qui no podrà tornar a veure, perquè sàpiga què va passar al seu entorn des del dia de l'alçament militar franquista fins als temps actuals. És una radiografia familiar que permet entendre globalment la tragèdia col·lectiva viscuda amb la Guerra Civil i la posterior dictadura franquista.

El llibre té un valor afegit: la recuperació d'un bocí més de la memòria històrica, encara tan mutilada del tràgic conflicte que va trasbalsar el nostre país fins al punt de capgirar-ne el destí; i elaborada per un escriptor jove que bé podria ser besnet de qualsevol dels seus personatges, que llegim com la van patir. És una novel·la de maduresa escrita per Roc Casagran, nascut el 1980, i que ja ha deixat petjada amb tres novel·les més i quatre poemaris.

El rastre poètic de l'autor es perfila en la figura de Tian, el germà del narrador, un lletraferit amb una salut dèbil que viu immers en el món de la ficció i que alimenta la seva realitat vivencial amb els personatges i les

històries fantàstiques. És el contrapunt del narrador, tant enèrgic i decidit per resoldre tots els problemes de la vida diària, com negat per comprendre la riquesa de la creació literària; dos personatges tan diferents com ben caracteritzats que comparteixen protagonisme amb el seus pares i amb la xicota del narrador, un altra protagonista fascinant.

L'esperança del retrobament

Ara que estem junts és una història de guerra, d'exili i de violència, però també una història d'amor, d'aquell primer amor trencat per la forçada llunyania física, però que resta ben tatuat en els sentiments íntims personals fins al punt de sobreviure

anys i panys per l'esperança d'un retrobament. És una història d'amor que no frenarà ni la brutalitat d'una guerra, ni la violència psíquica d'un exili en un camp de refugiats, ni el retorn a la vida normal en un país allunyat i, encara menys, la incertesa de no tenir ni el més mínim rastre de la persona estimada.

A més, el relat és prou atractiu per aconseguir eixamplar coneixements bàsics d'un temps i d'un país perquè, com diu el protagonista, "sense memòria, només som sorra fràgil de platja".

És una història ben tramada, escrita amb fluïdesa i amb un llenguatge acurat i precís que arrodoneix la solidesa del relat. *